

Projekt „První pomoc do škol“

Včasná a správně provedená zdravotnická první pomoc může zachránit život a její poskytnutí by mělo být samozřejmostí. Informace od záchranářů a zdravotníků jsou však alarmující, znalosti laické první pomoci jsou obecně na velmi nízké úrovni. Na otázku „Dokážete správně poskytnout první pomoc?“ odpovědělo záporně 67,8 % z téměř dvaceti tisíc dotazovaných (anketa internetového portálu novinky.cz, únor 2009). Znalost první pomoci má také významný rozměr v kontextu řešení mimořádných událostí a krizových stavů. Zranitelnost a odolnost obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích je významně ovlivněna právě schopností jednotlivců poskytovat laickou první pomoc.

Projekt První pomoc do škol (dále „PP“) pomáhá naplňovat dílčí cíl „Prevence zdravotních a sociálních rizik“ Programu rozvoje kraje Vysočina a je vyjádřením odpovědnosti státu a orgánů veřejné správy za zajištění připravenosti územněsprávního celku k poskytování zdravotní péče při mimořádných událostech a za krizových situací.

Tento projekt je v rámci ČR jediný, který systematicky a v takovémto rozsahu vyučuje mladé lidi laické zdravotnické první pomoci. Mottem projektu je: „Znalost zdravotnické první pomoci se musí stát standardní a přirozenou součástí vzdělání všech mladých lidí“.

Historie projektu „První pomoc do škol“ v kraji Vysočina

V roce 2004 připravil Krajský úřad Vysočina - odbor sociálních věcí a zdravotnictví ve spolupráci s odborem školství, mládeže a sportu pilotní projekt „První pomoc do škol“.

Zásadním zadáním bylo vyučovat pouze minimum teorie a výuku směřovat k praktickým nácvikům za využití improvizovaných pomůcek. Rozsah kursu byl stanoven na deset hodin a jako cílová skupina byla zvolena kategorie čtrnáctiletých - tedy žáci osmých tříd základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií. Základní osnova a obsah desetihodinové výuky byly vytvořeny po konzultacích se zdravotnickými odborníky.

Výuka byla od začátku prováděna zkušenými lektory z řad instruktorů Českého červeného kříže, pracovníků zdravotnické záchranné služby, pedagogů a studentů vyšších zdravotnických škol a příslušníků krajského Hasičského záchranného sboru. Výuka probíhá za použití pomůcek a pro skupinu maximálně 20 – 25 dětí, tedy pouze pro jednu třídu. Je pro školy zcela bezplatná, veškeré náklady hradí kraj.

Témata a časová dotace výuky

1.	Úvodní část – význam a účel výuky 1. pomoci, oblasti vzniku úrazů a nejčastější úrazy, vyšetření poraněného, tísňová tel. č. 150, 155, 158, 112, jak hlásit úraz, komunikace s pracovníkem operačního střediska ZZS, vybavení autolékárničky, trestní zákon	1 hod.
2.	Kardiopulmunální resuscitace (srdečně plicní oživování)	2 hod.
3.	První pomoc při krvácení, obvazový materiál, tlakový obvaz	1 hod.
4.	První pomoc při zlomeninách, poraněních hlavy a páteře	1 hod.
5.	První pomoc při poranění teplem a chladem, intoxikace	1 hod.
6.	Modelové situace, závěrečný test	1 hod.
7.	Ukázka zásahového vozidla ZZS, spolupráce se záchranáři, postup při hromadném neštěstí - pomoc při poranění tlakovou vlnou, zavalení, povodních apod., integrovaný záchranný systém	3 hod.
Celkem		10 hodin

Do prvního ročníku ve školním roce 2004/2005 se přihlásilo 76 škol z 136, kterým byla výuka nabídnuta a výuku absolvovalo 3321 žáků, tedy téměř 60 % z celkového počtu populace čtrnáctiletých v kraji. Projekt měl výborné výsledky a jednoznačně kladnou odezvu zúčastněných a veřejnosti.

V dalších letech přihlášek neustále přibývalo, projekt byl podle připomínek účastníků časově a obsahově upravovaný, pro potřebu lektorů byl vytvořen jednotný manuál výuky a zajištěn odborný seminář na zdravotnické záchranné službě. Postupně se zapojovali také sponzoři. Výsledkem spolupráce společnosti Alfa-Helicopter, spol. s r.o. a Zdravotnické záchranné služby kraje Vysočina jsou dva díly krátkého výukového filmu s názvem „Pomozme si pomáhat“. Zejména druhý díl, v němž byly využity motivy úspěšného filmu „Raftáci“, si získal značnou popularitu, protože se do hlavních rolí podařilo získat herecké idoly teenagerů Vojtu Kotka a Jirku Mádlu. Děj se navíc odehrává v reáliích kraje Vysočina. Sponzorsky pomáhá i iniciativa Senátu ČR „Ochrana obyvatel“.

Ve třetím ročníku, ve školním roce 2006/2007, byl projekt rozšířen o výuku další cílové skupiny, studenty a žáky druhých ročníků středních škol a učilišť (věková kategorie 17 let). U nich probíhá výuka v tříhodinovém kursu vedeném profesionálními záchranáři, zaměstnanci Zdravotnické záchranné služby kraje Vysočina, p.o. Obsahem je nácvik kardiopulmonální resuscitace a dalších, život zachraňujících úkonů a procvičení komunikace s operátorem ZZS.

V tomto školním roce probíhá již pátý ročník projektu a to je důvod k malé rekapitulaci. Díky projektu „První pomoc do škol“ dostávají všichni mladí lidé v kraji možnost získat kvalitní ucelené (v 14-ti letech 10 hod. a v 17-ti letech 3 hod.) znalosti laické zdravotnické první pomoci. V současnosti touto výukou prochází cca 97% populace čtrnáctiletých a přes 55 % sedmnáctiletých v kraji Vysočina.

Základní údaje o účasti za první pět ročníků

školní rok	počet škol	počet tříd	účastníků	nárůst v %
2004/2005	76	136	3321	-
2005/2006	90	184	4208	26,7
2006/2007 ZŠ + SŠ	120 + 17 = 137	229 + 73 = 302	5116 + 1897 = 7013	33,06
2007/2008 ZŠ + SŠ	134 + 20 = 154	263 + 85 = 348	5542 + 2313 = 7855	15,6
2008/2009 ZŠ + SŠ	149 + 31 = 180	262 + 119 = 381	5444 + 3005 = 8449	11,2
celkem			30846	

Kvalita a náklady projektu

Kvalita výuky má zásadní význam. Lektori používají názorné pomůcky, výcvikové modely pro nácvik kardiopulmonální resuscitace v dospělém i dětském provedení, krátké výukové filmy. Žáci dostávají informační brožury, lékárníčky, základní zdravotnický materiál apod. Důraz je kladen na způsoby použití improvizovaných pomůcek a všichni účastníci kurzu jsou prakticky cvičeni v přiřkládání tlakového obvazu a kardiopulmonální resuscitaci na výcvikových modelech („andula“). Závěrečný tříhodinový blok školení vyučují profesionální pracovníci výjezdových týmů Zdravotnické záchranné služby s výjezdovým vozidlem společně s profesionálními pracovníky Hasičského záchranného sboru kraje Vysočina.

Zpětná vazba a hodnocení kvality výuky a odborné a organizační úrovně projektu jsou prováděny zadáním zkušebního testu účastníkům, odbornou kontrolou - supervizí lékařů, zdravotníků záchranné služby a pracovníkem krajského úřadu. Kontrola je doplněna i písemnou zprávou a dotazníkem ředitelství zúčastněných škol.

Finanční náklady na projekt dosahují ročně částky cca 1 700 tis. Kč. Efektivita – školení jednoho žáka tak činí cca 230,- Kč. Jedenkrát ročně je podávána podrobná zpráva o průběhu projektu Radě kraje Vysočina, která poté uvolňuje potřebné finance pro další ročník projektu. Pravidelně je informována i Zdravotní komise Rady kraje Vysočina.

Význam výuky první pomoci potvrdila událost z června 2006, kdy žáci Základní školy v Kalištích na Pelhřimovsku zachránili život svému učiteli, kterého při školním turistickém výletě postihla

náhlá srdeční příhoda. Žáci zavolali na tísňové číslo 155 a svého učitele asi dvacet minut oživovali, až do příjezdu vozidla rychlé lékařské pomoci. Lékař záchranky potvrdil, že bez jejich kvalifikované první pomoci by se pana učitele zachránit nepodařilo. Účinnost a kvalitu projektu ve svých diplomových pracích zkoumali i student VOŠ Jihlava Petr Číhal a studentka Masarykovy Univerzity v Brně Milana Hurníková. I výsledky jejich prací potvrdily, jak potřebná je tato výuka.

Za celou dobu projektu získalo tyto někdy životně důležité znalosti přes třicet tisíc mladých lidí a výuka první pomoci je žáky, pedagogy i veřejností vysoce oceňovaná. Často se jí zúčastňují i učitelé a někteří ředitelé škol si tuto výuku objednávají pro celý pedagogický sbor. Shodují se na tom, že kvalitní výuka první pomoci by se měla stát standardní součástí vzdělání již od základní školy. Vhodnou formou podané informace o základech poskytování první pomoci, totiž dětem již trvale zůstávají v paměti, podobně jako ostatní učivo základní školy.

Projekt je vzorem pro celou republiku

Projekt „PP“ byl prezentován na řadě odborných konferencí a vždy vzbudil zájem a velmi kladné hodnocení. V současnosti **Ministerstvo zdravotnictví vybralo tento projekt jako vhodný pro celostátní řešení problematiky zvyšování odolnosti obyvatelstva proti mimořádným událostem a katastrofám v rámci „Koncepce krizové připravenosti zdravotnictví“.**